

Kristina Nilsson : folkdikt i tre sånger /

Elmblad, Magnus,

59 C Fo1.

SVENSKA

NATIONALEN

UTGIFVET AF SVENSKA AMERIKANAREN, CHICAGO, ILL.

PRENUMERATIONSPRIS: \$2 FÖR HELT OCH \$1 FÖR HALFT ÅR.

No. 1. SEPTEMBER 1882.

KRISTINA NILSSON.

PRIS 25 CENTS.

KRISTINA NILSSON.

Folkdikt i tre sånger

—AF—

MAGNUS ELMBLAD.

FÖRSTA SÅNGEN.

Hurrah! Det är marknad i Vexjö stad —
Det hörs både när och fjerran.
De brokiga stånden i solens bad
Gör' gossen yster och flickan glad;
Men mor hon suckar till herran:
"A-i-ja mej! Skam ta den uschla krog,
Gud vet att Nils Anders fått mer än nog....
Jag vänne, han sutte på kärran!"

Det är marknad i sta'n och stoj och skral,
Som kan göra en menniska galen.
Det är falska juveler och uselt prål;
Hvar bonde dricker långt mer än han tål,
Och arg surrar stadsfiskalen,
En stridstupp lik, mellan fulla nö'
Sin näsa lägger han helst i blöt
Bland stopen i källarsalen.

Der pimpla gubbar i hvarje vrå
I tobaks- och bränvinsdimma.
Genom sprucken ruta från himlens blå
Den vaknande solen ser ändå
I septembermorgonens timma.
Och i dörr'n står en flicka, en liten en,
Med bruna kinder och nakna ben
Och mörkblå ögon, som glimma.

I handen bär hon en skral fiol,
Som helt visst ej brås på Cremona.

Med otämda lockar och trasig kjol
Hon hoppar upp på en skranglig stol
Och låter strängarne tona.
Med blixtrande ögon står hon der,
Som älfvornas drottning så ljus och skär —
En drottning, fast utan krona.

Hon spelar. Det går med lif och lust;
Ty muntert för hon sin stråke.
Är musiken ej så vacker just,
Så andas deri dock skogens must,
Hur kritiken förnämt än bråke.
Ha! Gubbarne tystna. Med vidgad mun
De mumla häpet: "De' va' en hun'....
De' va' la själfva hin håke!"

Den lilla spelar. Med purprad kind,
Med eld i hvartenda finger,
Hon spelar polskor så snabbt som vind,
Så yrt som vildmarkens glada hind,
Fast hungern argt henne stinger.
Med strålände blickar mot himlens höjd,
Hon medvetslöst småler, full af fröjd —
Då plötsligen qvinten springer.

Ur flickans öga en brännhet tår
Längs solbrända kinden smyger,
Hon skakar sorgset sitt gyllne hår —
"Jag köpte ju strängen just i går,
Och handelsman är så dryger,

Att på kredit tör han ingen ge" . . . .
Men genom gubbarne ett, tu, tre
Elektriskt en gnista flyger.

De trefva i fickorna. Serra tre . . . .
Hur kopparslantarna klinga!
Vår sorgsna tös börjar åter le;
Nyss var henne lifvet blott sorg och ve,
Som ingenting kunde betvinga.
Nu strålar hon friskt i lifvets vår,
Hon skakar muntert sitt gyllne hår,
Af sorger känner hon inga.

Du glada, lyckliga barndomstid!
Visst brände väl stundom tåren,
När skyn spådde mörker och storm och strid;
Men skymtade blott en solglimt blid,
Orubbligt vi *trodde* på våren.
Vi "kloke" — ju mera oss solen ger
Vi mumla trumpet: "Jag vill ha mer,"
Och *nog* få vi först på båren.

Nog af. Vår tös i sitt hjertas fröjd
Begynte gladligen sjunga.
Den sången klang öfver skog och höjd;
Med tårfylldt öga stod mången böjd
Af både gamla och unga.
Hon sjöng sina visor från nordanskog
Om älfvor och troll, om hur skogsfrun dog,
Hon sjöng med en ängels tunga.

Af sången tjusad, stod hopen stum,
Men ned från stolen flög tösen,
Med sin skatt hon redde sig gladlynt rum
Allt ut i höstluften frisk och ljum;
Ty glädje var dagens lösen.
"Kom, Anders! I dag är det ingen nöd,
I dag ska vi ha båd' sofvel och bröd
Och i skogen är rödt af "krösen." *

Hvem Anders var? Jo en backstu'pilt,
En ungdom rask och förvägen.
En barfotalasse med håret vildt,
Som ej sina mynt på tvål förspilt
Och för pojkestreck var städse benägen.
Man kom ej till rätta så lätt med *den*;
Men han var vår sångerskas bäste vän.
Nu springa de gladt framåt vägen.

Likt hoppande ärlor båda två,
De lekte i morgonvinden.
Det lyste så klart ur det fjerran blå,
Vid vägkanten nickade blommor små:
"O, binden Er kransar, binden!"
Blott oskuld och fröjd de tänkte på —
Att efter dem kom en förnäm landå,
Det märkte de först nära grinden.

* Smål. *Ungon.*

Nu vardt der, må tro, en liffig jagt,
En hvar ville slanten vinna.
Men flickan var snabbast. Med all sin makt
Hon öppnade grinden . . . . I vagnens prakt
Der satt en fin friherrinna.
Till kusken hon sade: "stanna här."
Men tösen stod misslynt, för sitt besvär
Hvar skulle sin lön hon finna?

Hon blickade upp på den granna frun,
Hvars blick mände vänligt skina.
Barfota, trasig, med kinden brun,
Betäckt af dam och af kardborrars fjun,
På "rättigheterna" sina
Hon tänkte. Men frun log mildt: "Säg nu
Min lilla flicka, hvad heter du?"
"Jo, jag är Nils Anders' Stina."

"Kom, Stina, sätt dig bredvid mig här . . . .
Du, pojke, får åka på bocken."
Men Stina vardt röd som ett smultronbär,
Att åka i herremansvagn så der
Och kusk med silfver på rocken! . . . .
"Hvar bor din mor?" — "Bortnas der i byn" —
"Kör dit." — Vår tös satt som fallen från skyn,
Nej aldrig hon sett en tocken! . . . .

I torftiga stugan Stinas mor
Sin väfstol skötte så trägen.
Visst var hennes lott ej rik och stor;
Men der fröjd i kojans hos fatti nan bor,
Står fattigman ej förlägen.
Med fart spann spolen sitt yllne garn,
I vaggan sof hennes yngsta barn;
Då hördes hästtraf på vägen.

En herremansvagn! En dam så fin!
Hon trodde knappt ögonen sina.
På svalen stod hon med häpen min;
Hon vände, hon vore låst in i ett skrin.
Der sol och måne ej skina.
Ur vagnen hoppade damen lätt,
Och efteråt . . . har man väl nå'nsin sett!? . . . .
Flög' som tättingar Anders och Stina.

"God dag, kära mor." — "Guds fred, ers nåd" —
Mor Anna begynte niga.
Hon visste sig ingen lefvande råd,
Hon hörde en frasande siden väd,
Hon såg öfver tröskeln stiga
En hög gestalt, ur hvars öga for
Ett vackert sken. — "Jag vill språka med mor
Om Stina, vår lilla pigå."

"Jag hört henne sjunga. Den sången tog
Som näktergalens mitt hjerta,
Hon lärt sig sjunga på sjö, i skog;

Men att hon skall sjunga på gata, på krog,
 Det vållar mig verklig smärta.
 Låt mig ta vård om ert barn. En gång
 Hon skall lysa som drottning i äkta sång,
 Er lilla solbrända snärta."

"Jag skall sörja för . . . Och hvem jag är
 Kan kyrkoherden er säga.
 Jag älskar barn, håller sången kär,
 Och vill ni redligt-lofva mig här
 Att låta mig Stina äga
 Ett år eller två, så vet: hon skall
 Med sin härliga sång tjusa Norden all,
 Såsom näktergalarne pläga." —

Mor Anna grät och log på en gång,
 Hon kunde ett ord ej svara.
 Men Stina, som länge känt stugan trång,
 Som trädde till ljus och lif och sång,
 Stod andlös med ögon klara.
 Två makter stredo i flickans bröst:
 Skall mor vanka ensam i lifvets höst?
 Skall för henne min sång jag spara?
 Hon flög till sin moders öppna famn,
 Från kinden strök modern tåren. —
 "Vill ni bringa mitt barn till en säker hamn,
 Så tag henne då i herrans namn;
 Ty till sång är hon född och boren.
 Gu' signe dig, barn. Det käns tungt för mig;
 Men jag vill ej spärra din lyckas stig,
 Och du kommer ju hem till våren." —

"Jag vill vara en mor för ert barn." Med en kyss
 Hon flickan i famnen sluter.
 Och i Stinas öga, så sorgset nyss,
 Det tindrar så vårfriskt nu . . . men lyss!
 Hvem är, som så illa tjuter?
 Det är Anders, som, glömd, bakom spisen står;
 Han rifver sig vildt i sitt tofviga hår
 Och modiga tårar han gjuter.

"Jag hoppar i brunnen för Stinas skull!" —
 "Åh, Anders, jag kommer tillbaka,
 Och då, när månen står blank och full,
 Då ska vi dansa i silfver och gull,
 Som älfkungen med sin maka.
 Och då ska' vi sjunga i stjerneglans
 Den vackraste visa, som ännu fanns . . .
 Åh, Anders, jag kommer tillbaka!"

Så fick han en kyss. Och förr'n sol'n gick ned
 Beramadt var med mor Anna,
 Att flickan från sjö och skog och hed
 Hon skulle följa till Stockholm med,
 Och der öfver vintern stanna.

"Gu' signe dig, barn." — "Gu' dig signe, mor."
 Ett kraftigt famntag . . . och långsamt för
 Framåt landsvägen vagnen granna.

Mor Anna fromt sina ögon slöt
 Och grät, som en höstskog gråter,
 Men Anders låg framstupa, han, och tjöt
 Tills skymningen in öfver nejden bröt.
 Och han smög sig till hemmet åter.
 Han grät sig till sömn . . . Du välsignade,
 Du vallmokrönta, du milda fee,
 Som sorgen oss glömma låter.

ANDRA SÅNGEN.

Fjerran nu från skog och sjöar, fjerran nu från äng
 och mo,
 Fjerran från sin hembygds dalar, från sin moders
 lugna bo,
 Skogens flicka, sångens älskling, hän till stadens vim-
 mel drog.
 Vemod kände hon i hjertat, fast den röda munnen log.

Höstens blommor, redan bleka, fast ej vintern kom-
 mit än,
 Sporde: hvar är hon, vår älskling, hvar är hon, vår bä-
 sta vän?
 Få vi aldrig mera kransa hennes mjuka gyllne hår?
 Skola vi i snön försmäkta, tills det åter varder vår?

Liten fågel sorgset klagar: skall jag ensam sjunga nu?
 Flicka, mina toners eko, säg, ack, säg mig, hvar är du?
 Du förstod mig bäst af alla, ja, jag vet, du höll mig kär,
 Allra kärast, då i skogen du gick ut att söka bär.

Bäcken, han, som, skynd af grönskan, sprang så yr
 från sten till sten,
 Sporde: hvar är hon, som muntert sjöng i sommarso-
 lens sken,
 Tvådde sina bruna fötter gladt uti min bölja sval?
 Hvar är hon, som, lyst af månen, sjöng vid älfvafloc-
 kens bal?

Blomman, fågeln, bäcken undra. Alla känna det så
 tomt.
 Men i stugan står mor Anna, knäpper sina händer fromt,
 Gnolar halfhögt — bräckt är rösten — någon gammal
 älsklingspsalm,
 Medan Stina sjunger skalor, tryckt af stadens tunga
 qualm.

Nu skall flickan lära sjunga, sjunga efter takt och not.
 Raskt hon sträfvar, fast i början då och då det bär imot.

Hon, som fritt uti naturen sjungit ut sitt hjertas lust,
Hon stod fjättrad vid pianot: det var ej så roligt just.

Mången dag lik fångad fågel vardt hon vid dressyren led,
Ville flyga, flyga, fjerran, fjerran, öfver sjö och hed,
Ville skaka af sig glittret, som den stora staden bjöd,
Ville gömma sig i skogen, lefva fri, om ock i nöd.

Men, när efter pinsam sträfvan, än i dur och än i moll,
Hon på sina svåra skalor ändteligen dock fick håll;
När "rullader" (hu!) och "drillar," dem en trast för-
står ej alls,
Trillade, som torra ärter, genom hennes unga hals;

När den gamle mästarn vänligt smekte hennes ljusa hår,
Myste: "bra, min flicka lilla; all vår början blifver svår;
Du är född till konstnärinna, men till skogs du skena
vill.

Sjung nu vackert och beskedligt C-dur-skalan en gång
till;"

När den ädla, blida damen, hennes hulda fostermor,
Log så hjertevart och sade: "sångens gud bland stjer-
nor bor.

Vill hans fröjder du förnimma, sträfva troget uppåt då.
Brant är stigen. Men vid målet vinka änglar ur det blå."

Då, i slika ljusa stunder, svälde flickans unga bröst.
Ljuft, med stegrad klang och styrka, genljöd hennes
sköna röst.

Ljusa syner, höga syner tedde sig för hennes blick;
Ögat glänste; som förklaradt syntes hennes hela skick.

Då förnam hon: jag skall segra, famna skall jag sän-
gens gud.

Fri och lycklig skall jag sjunga vid hans harposträn-
gars ljud,

Sjunga nordens fröjd och vemod, mensklighetens lust
och nöd;

Genom hjertan, halft förfrusna, stark skall strömma
sångens glöd ....

Så med kraft och eldad ifver dref hon ängslans moln
att fly;

Vann för hvarje vunnen seger lust att vinna än en ny.
Drack ur sångens djupa källa lif och glädje. Ungmöns
barm

Nu begynte blygt att knoppas likt en törnros, hvit,
men varm.

Vårdad väl vardt skogens dotter, vårdad kärleksfullt och
väl.

Hennes röst gaf mästarn odling, fostermodern hennes
själ.

Vett och bildning, goda seder, sällskapstakt och ädelt
skick

Utan stelhet, fritt och ledigt, hon så smått sig lära fick.

Ej med nakna fötter mera sprang hon nu bland ljung
och ris,

Men fast pyntad (det förstår sig), men fast klädd på
annat vis,

Likasom en doft af vildmark, likasom af vår en flägt,
Spred hon kring sig hvar hon framgick, oskuldsfullt
och blygt och täckt.

Ännu ej den stora världens klara, men så frusna, glans
Skymt den friska, varma låga, som i hennes hjerta
fanns,

Vårdad ömt af sångens ängel, han, ett himlens sändebud,
Han, som smyckar sångens ängel mildt i hvita liljors
skrud.

Länge dröjde det dock icke, förr'n en klang af hennes
röst

Smög sig genom stadens buller, spred sig mildt från bröst
till bröst.

Först i trängre, så i vida kretsar, tjusad talte man
Om den fagra smålandsflickan, om den unga sångerskan.

Mästarn log och smekte vänligt hennes mjuka, gyllne
hår;

"Bravo, bra, min flicka lilla! Du vid tempelporten står.
Konstens tempel står du nära, men att öppna porten —
vet:

Månget år af rastlös sträfvan, tro och kärlek kräf's till
det."

Våren kom med gräs och blommor. Under all natu-
rens glöd

Sångarflickans hjerta tändes, hennes blod af längtan
sjöd.

Hän till Smålands furuskogar, hän till mor och syskon
der

Trädde hon — till fosterbygden, som hon höll af hjer-
tat kär.

Så en klar, välsignad majqväll, då den ljusa grönskan
log

Mellan björkens hvita stammar, genom hvilkas löfverk
drog

Mildt en vindflägt, som i vaggning bragte rosorna i
sjön,

Medan böljans squalp mot stranden ljöd liksom en af-
nbön,

Då ett purpurskimmer solen öfver furuskogen göt,
Ur hvars mörka innandömen lika som en suck sig bröt,

Blandad sällsamt med den ömma trastens aftonme-
lodi,

Skällors klingklang, flickans visa, ängsknarrns under-
bara skri;

Då den blomsterprydda jorden låg så stilla, låg så säll,
Som om hon med himlen frät just i qväll sin bröllops-
qväll.

Himlen, hvilken, tänd i lågor, henne slöt uti sin famn,
Bjöd den glädjedruckna bruden fröjd och sällhet utan
namn.

Då — en klar, välsignad majqväll — sågs en elegant
landå

Köra upp till byastugan, och ur vagnen stego två.
Lik en drottning var den ena, men den andra smärt och
ung,

Fin och skär som en Linnæa, eller hedens ljusa ljung.

In i stugan gingo båda, der mor Anna satt och spann,
Hennes fröjd och hennes häpnad, ingen dem beskrifva
kan.

Stina dansade kring rummet. — "Mor, här har ni mig
igen!"

Gumman satt rent af förlägen, hon var "rent från vet-
tet" än...

"Kära hjertan's, ä' de' Stina? A' de' Stina, jäntan min?
Låt mej titta på dej riktigt. Serra dö, hvad du ä' fin!
Nu ska' prostens Malla blänga, å' spektorskan ska' bli
grön..."

Kära hjertan's, ä' de' Stina?... Nu ä' hörd mitt hjertas
bön."

Damen log. "Det är ej drägten, som gör Stina kär för
er:

Andra skatter skall ni finna, än dem blott ert öga ser.
Ren och älsklig var er dotter, ren och älsklig är hon än'.
Goda änglar vaka troget öfver sångens lilla vän."

Mycket vardt i stugan taladt: Stina skulle till Paris,
Skulle der försöka vinna sångarkonstens högsta pris.
Gumman grät och log, när damen sina planer lade ut;
Men till skogs flög sångarflickan, yr och barnslig som
förut.

Under förbifarten muntert sprang hon in än här, än der.
Öfver hela byn det spordes: Nilssons Stina hemma är!
Gubbar, gummor, pojkar, flickor — alla kände hon igen,
Fast de stodo såsom fallna ned pladask från himmelen.

Träd och buskar, åkrar, ängar — alla kände hon igen,
Log mot dem, som om hon lett mot någon länge saknad
vän.

Nu i glada drömmar sjunken, satt hon tyst vid sjöa-
strand,

Der den svala böljan smekte hennes nakna fot ibland.

Hör... då ljuda snabba årslag, vattnet klyfves af en båt.
Neckens hvita rosor gunga vänligt kring dess blanka
stråt.

Nästa ögonblick en yngling står på stranden med ett
språng,

Nalkas Stina, halft förlägen, blyg och glad på samma
gång.

"Anders! Anders!" ropar flickan. "Käre Anders, är
det du?"

Anders ler sitt bästa löje: "Jaså, du ä' hemma nu...
Törs du ta' min grofva näfve, du, som ä' så illa grann?"...
Utan att ett svar förbida hennes händer trycker han."

Han var sexton, hon var femton, han en yngling, hon
en mö.

Re'n uti hans unga hjerta börjat gro det späda frö,
Som, från paradiset lustgård sådt i hvarje menskobröst,
Bringar idel ljufva smärtor, bringar idel qval och tröst.

Flickan log i oskuldsrodnad (*hvarför*, visste hon ej då),
När hans varma blick sig sänkte djupt i hennes ögon
blå,

När han sporde henne sakta, om hon kanske mindes än,
Hur, som barn hon brukat jollra: Anders ä' min bästa
vän....

"Ja, så långt som jag kan minnas, höll jag dig af hjer-
tat kär.

Mer och mer jag känner *nu*, att du mitt allt på jorden är.
Tror du, Stina, att vi båda... skulle kunna... du och
jag..."

Bygga bo, när du blir led vid hjefts och glitterguld en
dag?"

Flickans löje klang i qvällen, klang med friska, klara ljud:
"Åh, så du kan prata, Anders... jag ä' neckens krönta
brud."

Skälmskt en snöhvit neckros stack hon i sitt mjuka,
gyllne hår.

"Bygga bo? Nej, jag vill flyga fritt så länge det är
vår!"...

Stum satt Anders, stum och sorgsen. Flickan tog hans
bruna hand.

"Käre Anders," ömt hon sade, "nu far jag till fjerran
land.

Bygga bo, det vill jag inte... men jag säger detta nu:
Om jag bygger bo med någon, blir det ingen ann' — än
du."

"Jag skall vänta," sade Anders. "Låt mig ha din neck-
ros der,"

(Halft han log); "jag kan ej lida, att du neckens krona
bär.

Hör du, hur hans harpa lockar? Säg du, hur han små-
log nyss?

Om du vill hans trollmakt bryta, må du gifva mig en
kyss."

Kysen brann. I nattens skymning brann den första
kysens glöd.

Genom bådås unga ådror bloden het som lava sjöd.
Men ur ungersvennens armar flickan slet sig, bäfvande.

“Necken kommer,” skälmskt hon log, men rösten den var sväfvande.

Hand i hand de stodo båda nu vid insjöns spegel klar.
“Sjung en sång för mig,” bad Anders, “om för mig fins någon qvar.

När i guld och ädla stenar du går prydd i fjerran land,
Skall jag ensam här i skogen gå och sjunga den ibland.”

Flickan sjöng:

I djupet knäpper necken på gyllne sträng,
Små fagra böljor bädda sin syskonsäng,
Fågeln sofva.

I vester släckte solen sin purpurbrand,
Men jag vill se den åter i fjerran land,
Det vill jag lofva.

Mig är den mörka skogen i natt så trång:
I solsken vill jag njuta af lif och sång,
Himmelens gåfva.

I frihet vill jag sjunga. Min bästa vän,
Farväl! . . . En sommarmorgon vi ses igen,
Det vill jag lofva.

Om stormen börjar rasa i fjerran land,
Och vilda böljor vrakas mot klippig strand,
Hemsk och dofva,
Då flyger jag som fågeln och bygger bo
I nordanlandens vänliga, tysta ro,
Det vill jag lofva.

* * *

An en kyss och än ett handslag — en minut — och flickan går.

Stum och ensam, ungersvennen på den mörka stranden står.

Nästa morgon, när mot grinden ändtligen landån kör fram,

Öppnar *han* — men hon försvinner tankfull i ett moln af dam . . .

TREDJE SÅNGEN.

Så drager hon hädan till fjerran strand,
Den nordiska mön, från sitt gamla land,
Der sången klingar
I sorg, som ovansklig glädje bringar.

Det var ej så roligt att sk., as just
Från hembygdens vänliga, trygga kust,
Det kändes ödligt
Att dragas i världshvirveln in så plötsligt.

När solen gick ned öfver böljor blå,
Som sköljde de skogiga klippor grå,
När skuggor tunga
Begynte falla, då grät den unga.

Men hoppet vann seger. Hon skulle ju
Se konstens glänsande tempel, nu:
Hon skulle vinna
Sitt hjertas åtrå — bli konstnärinna.

Den känslan gaf eld åt det unga blod.
Mot framtiden log hon med spänstigt mod,
Och ljuft hon drömde
Om rosor i knopp — men hon törnet glömde.

Hon var ju så godt som ett vuxet barn,
På lifvets villande haf ett flarn.
Det skum, som blänker,
Hon såg, men ej faran, som djupet skänker.

Det brusar i hafvet. Dess vilda prakt
Tog sångerskans hjerta med sällsam makt.
Det var, som flöte
Förtrollande välljud ur böljans sköte.

Det klang så fagra, så ömma ljud,
Det sorlade mildt: du är neckens brud.
Då skalf af smärta
För honom der hemma ungmöns hjerta.

Men framåt gick färden. I dam och rök
Den praktfulla staden ur böljan dök,
Paris, det glada,
Behagsjukt i Seine's djup sågs bada.

Hvad buller och larm! Hvad brokig prakt!
Hvad glittrande guld ur nöjets schakt!
Hvad menskoskaror!
Hvad blommor och ljus! Hvad dolda snaror!

Med häpnad vår nordiska mö såg an
Den gnistrande lusteld, som hejdlös brann
Ur lustans krater
På denna lysande verldsteater.

I en pension fick hon värd och hem
Bland ystra tärnor. I lag med dem
Sågs blyg hon stanna
Liksom en Linnæa bland astrar granna.

Professorn kom, klädd i svart peruk
Och guldglasögon. Kokett och mjuk,
I näston dämpad
Han höll en predikan, för dagen lämpad.

“Här kräfvess,” han sade, “i viljan stål
För den, som vill vinna en konstnär's mål . . .
Här kräfs beredning,
Och *jag* är den, som kan gifva ledning.”

När länge om “sitt system” han talt
(Som oss imellan var ganska skralt),
Med hemlig bäfvan

Begynte ungmön sin konstnärsträfvan.

Nu syntes så brant den rosenstig,
Som nyss hon i hoppet drömt för sig,
Och törnen stungo,
Fast konstgjordt glädtiga toner klungo.

Hon var som en lärka, stängd in i bur —
Hur muntert hon sjöng i en fri natur!
Men modet faller,
När himlen hon ser genom fångselgaller.

Nu skulle vår sångerska ha "metod";
"Regleras" måste den friska flod
Af toner klara,
Som otämd och fri fick i skogen fara.

Lektioner från morgon till senan qväll,
Kurtis och snäsor och pianoskräll
Förutan ände —
Nej, aldrig hon skådat slikt elände!

"Det sköna är svårt". Dess majestät
Vardt henne hemskt, när ibland hon grät:
"Professorn gaf mig
Ett stycke, som bryter halsen af mig!" ...

För sång var hon skapad och för musik,
Men denna förfärliga gymnastik
All fröjd förstörde,
Och ängsligt sin egen sång hon hörde.

"Gå på!" skrek professorn, ju mer hon led.
Så tog han en pris (det var så hans sed)
Och tvång den lilla
Att likt en polismans pipa drilla.

Är detta konst — tänkte flickan — då
Gud gifve jag aldrig hamna må
I konstens tempel:
Det bär ju ett fängelses dystra stämpel.

Men redligt hon sträfvade lika väl;
Ty spänstig var än hennes unga själ,
Och hennes vilja
Förstod mellan *pligt* och *nöje* skilja.

Blott när hon var ensam någon gång,
Var fri från noter och qvalm och tvång,
I slika stunder
Hon sjöng såsom förr i Smålands lunder.

En morgon hon stod vid sitt fönster glad,
Ty blommorna logo i solens bad.
Paris i yrsel
Sof tungt efter nattvak förutan styrsel.

Hon kände sig ovanndt glad och lätt.

Hon sjöng en sång på sitt eget sätt,
En liten visa,
Som gaf hennes hjerta fröjd och lisa.

"Du gamla, du friska, du fjällhöga nord" ...
Hur härligt de klungo, de sköna ord,
I morgonstunden,
Då sången af inga band var bunden.

"Kristallen den fina" ... hur ljuft den klang!
Hvar ton ur ett älskande hjerta sprang,
Hvart ord, betvingadt
Helt nyss i fjättrar, flög nu bevingadt.

På gatan, som skymdes af hägg och syreen,
Förtjusad man stannade en efter en,
Man stod som fången
I trollsk en ring af den ljufva sången.

"Hvem är hon? Hvem är hon?" Det sorlet gick
Allt mera starkt för hvart ögonblick.
Men hon ej hörde;
Ty sången i fjerran henne förde ....

Dock — plötsligt dernere bland hägg och syreen,
En främling sig tedde, en skäggig en,
En liten gubbe,
Så skrumpen och torr som en mossig stubbe.

Så häpen, som hade hon sett ett troll,
Flög ungmön från fönstret, men han skrek: "Håll! ..."
Jag är Colonna ...*
Ni måste, ni skall bli min primadonna! ...

Förlåt, att jag påflugon är — men ack,
Jag hört edra tjusande sånger ... tack! ...
Ni är den qvinna,
Som länge jag sökt, men ej kunnat finna.

Se här mitt kort. Re'n i denna dag,
Om också ni knorrar, så kommer jag,
Det skall ni finna,
Och enleverar min konstnärinna.

Farväl till dess." — Som en blixst försvann
Den lille mannen. Men ungmön brann.
Hvad nu hon hörde,
Den finaste strängen i hjertat rörde.

Den store maëstron hon kände nog.
Med bäfvande fröjd för sig sjelf hon log:
Monsieur Colonna!
Hans konstnärinna! Hans primadonna! ...

Var detta en dröm? Nej, hon såg hans kort.
Hon ilade ned för trappan fort,

* Det fingerade namnet torde ursäktas!

Hon kortet gömde,
Och åter sin gladaste dröm hon drömde.

Skall han väl komma? Och skall väl jag
Se templets portar gå upp en dag?
Vill *han* mig värna,
Då må herr professorn predika gerna...

Hon log, hon rodnade om hvartann',
All världen i dag hon härlig fann.
Hans kort hon gömde,
Och om "enleveringen" gladt hon drömde.

* * *

Han kom den gamle mästarn, en konstens riddersman,
Som högt och fritt sin fana mände bära.
Uti naturens spegel han konstens brännpunkt fann,
Men ej uti en kall förkonstlings lära.
Hvad *skönt* är, det är *fritt*, så i ord och bild som sång;
Låt plantan njuta frihet, men vård på samma gång;
Och ädel frukt skall hennes blomverk bringa.

Se der hans konstnärslösen. När mästarnsstämman ljud,
Dess klang i sångarflickans bröst gaf eko.
I hennes hjerta tändes på nytt en kraftig glöd,
Och än en gång de mulna drömmar veko.
Ty hon förnam, att bojan, som tryckt så många gång,
Som qväft i brutna suckar så ofta hennes sång,
Den skulle sprängas nu och frihet randas...

Ibland pensionens tärnor det vardt ett sorl, minsann,
När gubben, anmäld, syntes i salongen.
De kände honom alla, men ack *hvad ville han?*
Den frågan bragte hufvudbry åt mången.
Professorn flög från pianot och tog åt sin peruk;
"Metod" och allt han glömde, hans ryggrad ormlikt
mjuk
Sig krökte flinkt i nitti graders vinkel.

Madame, kokett och smickrad, ett sockradt löje log
Och idel honung lade hon i tonen.
Ett bifallsord af mästarn, det visste gumman nog,
Var pengar värdt och skulle ge pensionen
En ökad glans. För den skull hon solskensblickar bjöd,
Men gubben sporde plötsligt, helt kall för deras glöd:
"Förlåt, madame... hvar är er unga svenska?" —

"Min unga svenska?... Ah... Mademoiselle Christine,
En liten obetydlig, simpel fjolla!"...
Professorn afbröt här med en snusförnuftig min:
"Hon saknar all metod. Hon är en nolla.
En smula röst hon har, men den skorrar falskt och
tunt"...

Nu vardt Colonna vredgad. Han röt: "ni pratar strunt;
Den unga svenskan sjunger som en ängel" —

Tablå. Madame var nära att dåna, der hon satt;
Professorn sken liksom en nykokt kräfta;

De muntra tärnor fnöso i obetvingligt skratt;
Men *maestron* log: "all världen skall bekräfta
En dag hvart ord jag sagt. Ni tillåter väl, min fru,
Att eder unga svenska jag enleverar nu?
Hon skall i vinter bli min primadonna." —

Hans primadonna! Himmel! Hvad hörde väl madame?
Var detta allvar? Var det ej en villa?
O nej. Den gamle mästarn stod lugn och allvarsam.
Han sade blott: "låt kalla hit den lilla." —
Hon kom i glad förvirring, den unga sångerskan;
I blygsamhetens rodnad den friska kinden brann,
Och lätt en slöja hennes blickar skynde.

Så vardt det nu beramadt med många "om" och "men",
Ifrån madame's och från professors sida,
Att nordens unga tärna, att sångens unga vän,
Af mästarn ledd, för segern skulle strida.
För lagerkransen skulle hon kämpa utan tvång;
I frihet skulle stiga mot himlen hennes sång
Och klinga skönt till mensklighetens gamman...

Imellan sina tänder professorn envist svor,
Att *hans* "metod" var "akademiskt pröfvad".
Men äran för pensionen madame fann ganska stor;
Ty *der* likväl Kristinas röst var öfvad!...
Ett harmlöst löje ungmön inom sig log åt dem.
Så drog hon, full af fröjd, till sitt nya, varma hem,
Af *maestrons* maka mött med öppna armar.

Så var hon nu till sinnet, den sjuttonåra mön,
Som när, nyss morgnad efter vinterns dvala,
En liten planta blickar förstulet upp ur snön
Och känner vårens värme mildt hugsvala.
Då sväller hvarje fiber, då bildas blad och knopp,
Och plantan då förnimmer, att under sommarns lopp
Hon blommor bära skall och rika frukter.

* * *

Det var lif, det var eld, det var ungdomslust
I den frigjorda ungmöns id.
Väl med stormén hon hade rätt mången dust,
Men allt närmre han syntes, den gyllne kust,
Som hon drömt om se'n barndomstid.

Ledd i frihet af mästarens hand, sitt mål
Gick hon säkert och djerft imot.
Hennes vilja var stark, likt ett härdadt stål,
Som ej tvång eller tryck eller motstånd tål,
Den var frisk, hennes hjertas rot.

Hennes arbete gick som en vårdagslek,
Fastän allvar på djupet låg.
För den brusande stormen all dimma vek;
Hennes hopp, hennes kraft, hennes mod ej svek;
I en strålgans sitt mål hon såg.

All den glöd, som i sängerskans unga barm
 Legat gömd, men af hoppet närd,
 Bröt nu loss i en låga, en stark och varm,
 Och den småländska torpflickan, glömd och arm,
 Vardt en drottning i sångens värld.

Ur naturens, ur skönhetsens källa klar
 Drack hon eldigt i djupa drag.
 På de frågor, dem hon i sitt hjerta bar,
 Fick i tonernas rike hon dunkla svar,
 Då log mästarn af välbehag.

“Du skall sjunga, mitt barn, hvad jag djupast känt:”
 Så han talade mången gång —
 “Skall ge luft åt den glöd, som min ande bränt,
 Och den kraft, som dess vingar till flygt har spänt,
 Skall du tolka i härlig sång;

Ty ditt väsen är fylldt af den poesi,
 Af den sällsamma, djupa klang
 (Jordens qval mängs med himmelens fröjd deri),
 Som du säkert förnam, när du säll och fri
 I den nordiska skogen sprang” . . .

Så han ordade stundom. Och ungmön log.
 Hennes rodnad brann varm och hög.
 Öfver länder och haf hennes tanke drog
 Till det ensliga torpet i nordanskog,
 Och en suck sig ur hjertat smög. —

Hennes åldriga mor, hennes syskon små,
 Hennes väntande barndomsvän —
 Skulle åter de kära hon skåda få?
 Skulle ännu en talltrast för henne slå?
 Skulle blommorna dofta än?

Skulle Anders? . . . Åh nej, hon slog tanken bort;
 Ty en annan för henne stod:
 Konsten är ju så lång, men mitt lif är så kort.
 Upp till seger! I musernas* sångarkohort
 Vill jag kämpa med lustigt mod . . .

Och i strålände ljus kom till slut den stund,
 Då Thalia** med öppen famn
 Tog sin älskling imot, då hon slöt förbund
 Med Kristina, på tiljornas trolska grund,
 Och gaf torpflickan konstnärnamn.

Hvad Paris hade nobelt och elegant,
 Hade ypperst i konstens värld,
 För att höra vår nordiska debutant,
 Hvilken re'n genom *maestron* var halft bekant,
 Till teatern stälde sin färd.

Och hon sjöng . . . Likt en flamma af sångens makt
 Genom skaran elektriskt sprang.

* *Muserna*; sånggudinnorna.

** *Thalia*; så kallade de gamle grekerne skådespelarekonstens gudinna.

Den förnåma kritiken till tystnad bragt
 Gaf med undran och stigande tjusning akt
 På hvart ord, hvarje min, hvar klang.

Genom qualmet af mysk och patchouli,
 Genom vissna och frusna bröst
 Drog en vårflägt af friskhet och poesi,
 Och den skogsdoft, den vilda, som fans deri,
 Skänkte värme och lif och tröst.

Den blaserade kände sig född på nytt,
 Den försoffades harnesk brast;
 Ty förkonstlingens flärd i natur var bytt,
 Och det var, såsom hade en morgon grytt
 Genom nattliga moln i hast.

Höjld af blommor och helsad med rop af fröjd,
 Stod den nordiska ungmön blyg.
 Hon såg konstens förklarade, ljusa höjd
 Skymta fjerran, och ödmjukt i glädje böjd,
 Sågs hon fälla en tår i smyg.

Mästarn myste belåtet. Uti sin famn
 Slöt han flickan med blida ord:
 “Efter stormar, mitt barn, mot en säker hamn
 Styr du lyckligt din kurs. Du har fått ett namn.
 Primadonnans lycka är gjord.”

* * *

Fem år ha flytt, och mön är vorden qvinna,
 Så skön och ljuf som nordens qvinna är.
 Af alla hyllad som en konstnärinna,
 Sin drottningkrona oskuldskraft hon bär.
 När guldets glans, när smickrets rökverk brinna,
 Och verlden, hänryckt, henne lagrar skär,
 Då ler hon lugnt: hon vet, att sångargåfvan
 Sitt ursprung har bland stjernorna derofvan.

Det är dock skönt att kunna bojar lossa
 Med sångens blida, underbara makt;
 Att byta ljuft i värme hjertans frossa
 Och tända ljus i mörka själars schakt;
 Att mildt de isbelupna bålverk krossa,
 Som månget bröst i bitter trældom bragt;
 Att sprida lycka, glädje och försoning: —
 Det är en gåfva, sänd från änglars boning.

Den gåfvan var Kristina Nilsson gifven.
 Hur väl förstod hon ej att bruka den!
 Af hjertats maning obetvingligt drifven,
 Hon sjöng som fågeln under himmelen.
 Men hennes sång, som trastens sång beskrifven.
 Var mera ljuf, var mera älskvärd än:
 I minsta stuga, som i kejsarsalen
 Med fröjd förnams *den svenska näktergalen*.

Triumfens trollmakt qväfde ej de ömma,
 De veka känslor, i sitt bröst hon bar.

Hon ville guld, hon ville lagrar glömma,
 På hjertats längtan ville hon ha svar.
 Så drog hon åter till sin hembygds gö-uma,
 Att lefva om igen de flydda dar.
 Hon ville se den djupa furuskogen,
 Som bidde än sin älskling, stark och trogen.

Det var en afton. Solens purpur, mattad,
 Sin slöja svepte öfver berg och skog.
 Den mörkblå sjön låg likt en spegel glattad,
 I vassen nyss den sista flägten dog.
 Naturen all, som af en tjusning fattad,
 I omedvetna sommardrömmar log,
 Och dagen smalt i skymningsljusets floder:
 Då stod Kristina hos sin gamla moder.

O, hvilken fröjd, när hjerta sluts till hjerta,
 Och dottern hvilar i sin moders famn!
 När hvarje sorg, när hvarje bitter smärta
 Gudomligt byts i sällhet utan namn!
 När fågeln, trött af dagens färgprakt bjerta,
 I qvällen söker hemmets lugna hamn!
 När själen flyktar undan dagens funder
 Och drömmer om igen sin barndoms stunder!...

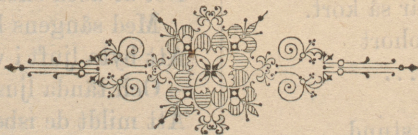
I vackra bilder det förflutna tågar
 För dotterns öga. Ljuft är minnet än,
 Fast hoppet regnbågslikt på himlen lågar
 Och gyllne drömmar stiga upp igen. —
 "Men hvar är Anders" rodnande hon frågar;
 "Har han förgätit väl sin bästa vän?" ...
 Af rosor döljs för henne dödens glafven.
 Men modern svarar: "Anders är i grafven."

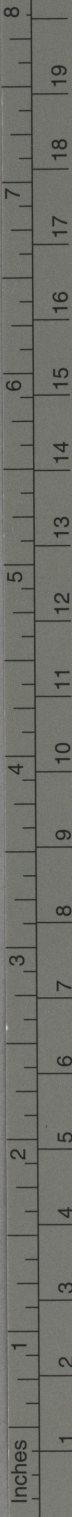
I grafven? ... Mörker skymde dotterns öga,
 Och hennes kind vardt vit som vinterns snö.
 I grafven? ... Blixten sprang ifrån det höga,
 Att vildt i stormen alla rosor strö.
 I grafven? ... Ack den unga kände föga
 Det svalg, som göms i dessa ord: att dö.
 I grafven? ... Drog hon fröjdfullt öfver hafven,
 Blott för att finna vännen gömd i grafven? ...

"Tre veckor se'n begynte solen skina
 På gräset öfver Anders' tysta graf.
 Han länge syntes likasom förtvina
 Och likt en låga sakta slockna af.
 Hans sista ord var: 'Helsa till Kristina,'
 Och detta minne dig till vård han gaf,
 En vissnad neckros. Än i dödens timma
 Han kysste den, tills tung föll nattens dimma." —

I sommarnatten hän till kyrkogården
 Sågs ensam sorgens bleka dotter gå.
 Hon böjde knä vid enkla minnesvården,
 Och hennes smärta smalt i tårar då.
 Hon bad en bön (i himlen tecknad står den)
 Att kraft och mod, att ljus och styrka få.
 Hon reste sig, förändrad, men densamma;
 I hennes öga brann en helig flamma.

Den flaman lyser öfver haf och länder —
 Den genomglödgar hennes lif och sång.
 Hur frisk, hur stark den sina strålar tänder
 Kring sångens drottning! O, för hvarje gång
 Kristina Nilsson sina toner sänder,
 Det är, som hörde du en källas språng,
 Och i dess djup en genklang du förnimmer
 Af denna gudaborna flammans skimmer.

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue   Cyan   Green   Yellow   Red   Magenta   White   3/Color   Black

